

بررسی تاثیر عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی (ESG) بر رفتار نامتقارن هزینه‌ها در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر عبدالرضا محسنی

استادیار گروه حسابداری، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران. (نویسنده مسئول).

mohseni_abdoreza@yahoo.com

دکتر مصطفی قاسمی

استادیار گروه حسابداری، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

m.ghasemi@iau.bushehr.ac.ir

هانیه حسنی

دانشجوی دکتری حسابداری، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

6868hani.hasani@gmail.com

چکیده

تغییر در انتظارات جامعه از بنگاه های اقتصادی منجر به ایجاد تعاریف جدید و پیدایش پدیده هایی همچون توسعه پایدار و پایداری شرکتی شده است. مسئله پایداری شرکتها بخصوص از بعد غیر مالی بشدت در سالهای اخیر به شدت مورد توجه سرمایه گذاران و سیاست گذاران قرار گرفته اند. در این پژوهش به بررسی تاثیر عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی (ESG) بر رفتار نامتقارن هزینه‌ها در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. بدین منظور، نمونه‌ای متشکل از ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۲ انتخاب گردید و فرضیه‌های پژوهش با بهره‌گیری از الگوی رگرسیون چند متغیره آزمون شد. نتایج تحقیق نشان داد عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی (ESG) بر رفتار نامتقارن هزینه‌ها تاثیر مثبت و معناداری دارد. به عبارتی پایداری شرکت ها موجب افزایش رفتار نامتقارن هزینه‌ها می گردد.

واژگان کلیدی: افشای اطلاعات پایداری شرکتی، چسبندگی هزینه‌ها، رفتار نامتقارن هزینه‌ها.

مقدمه

شناخت رفتار، هزینه‌ها از مباحث مهم حسابداری بهای تمام شده و حسابداری مدیریت محسوب می شود. اگر شدت کاهش هزینه‌ها بر اثر کاهش، فروش کمتر از شدت افزایش هزینه‌ها در اثر افزایش فروش باشد. رفتار نامتقارنی از هزینه‌ها بروز می کند که این رفتار به چسبندگی هزینه‌ها «معروف است (اندرسون و همکاران، ۲۰۰۳)، در مدل های سنتی رفتار، هزینه‌ها متناسب با تغییر محرک هزینه تغییر می کند؛ یعنی میزان تغییر هزینه‌ها به میزان تغییر در سطح فعالیت و نه به جهت تغییر بستگی دارد (نورن، ۱۹۹۱)؛ بنابراین مدل های سنتی که در ارتباط با رفتار هزینه‌ها وجود دارد. بدون توجه به تاثیر گذاری اختیارات مدیران در تعدیل دارایی های عملیاتی در دوره هایی که فروش کاهش یا افزایش دارد ارتباط بین هزینه‌ها و سطوح مختلف فعالیت را شرح می دهند این بدان معناست که مدل های سنتی چسبندگی هزینه‌ها را نادیده می گیرند هورن گرن و همکاران (۱۹۹۹)، آگاهی از چگونگی رفتار هزینه‌ها نسبت به تغییرات سطح فعالیت و یا سطح فروش از اطلاعات مهم برای تصمیم گیری مدیران در خصوص برنامه ریزی و بودجه بندی قیمت گذاری محصولات، تعیین نقطه سربه سر و سایر موارد مدیریتی است دارد (دالا و پرگو، ۲۰۱۴)، یکی از وظایف مهم مدیریت کنترل عملیات و مسائل مالی و غیرمالی سازمان است، بنابراین مدیران باید بتوانند با توجه به

ارزیابی چسبندگی هزینه ها، ظرفیت واکنش شرکت را در برابر کاهش تقاضا برای کالا یا خدمات افزایش دهند. این کار به بهبود فرایند پاسخ گویی کمک می کند؛ همچنین میتواند به تحلیل سهامداران شرکت در ارزیابی اینکه آیا مدیران باعث تحمیل هزینه به شرکت میشوند یا خیر کمک کند (زنجیردار و همکاران، ۱۳۹۳)، بررسی ارتباط بین فروش هزینه ها و میزان چسبندگی آن امکان شناخت تحریف های احتمالی را در میزان هزینه ها برای حسابرسان فراهم میکند قائمی و نعمت الهی (۱۳۸۵)، با مشخص شدن اهمیت چسبندگی هزینه ها بر همگان ضروری است که عوامل مختلفی را که میتواند سبب کاهش و یا افزایش چسبندگی هزینه ها شود شناسایی و تحلیل شوند. اگرچه تحقیقاتی در خصوص توضیح چسبندگی هزینه ها از جمله تحقیق اندرسون و همکاران (۲۰۰۳)، درباره نظریه تاخیر در تعدیل هزینه ها و پژوهشهای باسوکاتا و کاجبورا (۲۰۱۱)، و کردستانی و مرتضوی (۱۳۹۱)، و بولو و همکاران (۱۳۹۱)، درباره تأثیر تصمیمات مدیران بر میزان چسبندگی هزینه ها و همچنین تحقیق کاما و وپس (۲۰۱۳)، در مورد بررسی نظریه ی انگیزه های شخصی مدیران در چسبندگی هزینه ها و همچنین مطالعات رضایی (۲۰۱۶)، و گلدن کولیک و رضایی (۲۰۲۱)، در مورد چسبندگی هزینه ها و عملکرد پایداری صورت پذیرفته است اما پژوهشی که در ایران با توجه به شرایط محیطی خاص آن و مالکیت مستقیم و غیر مستقیم دولتی در اغلب شرکتهای به بررسی تأثیر پایداری شرکت بر چسبندگی هزینه های شرکت در صنایع مختلف پرداخته باشد. انجام نشده است.

تغییر در انتظارات جامعه از بنگاه های اقتصادی منجر به ایجاد تعاریف جدید و پیدایش پدیده هایی همچون توسعه پایدار و پایداری شرکتی شده است. مسئله پایداری شرکتهای بخصوص از بعد غیر مالی بشدت در سالهای اخیر به شدت مورد توجه سرمایه گذاران و سیاست گذاران قرار گرفته اند. چرا که افشای اطلاعات فرامالی همزمان با افشای اطلاعات مالی بر عملکرد پایداری شرکت ها در بلندمدت تأثیر گذار است. جتما نیروج (۲۰۱۶)، توسعه پایدار مفهومی است که در سالهای اخیر به عنوان یک مسأله جهانی مطرح شده است چرا که جهان با مشکلاتی از قبیل رشد جمعیت، افزایش قیمت حامل های انرژی و افزایش تقاضا برای مصرف آب و بحرانهای زیست محیطی مواجه است و ناچاراً جوامع باید به سمت پایداری بروند. قلمینگ (۲۰۱۰)، پایداری شریطی است که در آن وضعیت موجود حفظ می شود و در امکانات و شرایط تغییری حاصل نمی شود. اصطلاح پایداری از مفهوم وسیع تری با عنوان توسعه پایدار گرفته شده است. از واژه توسعه پایدار در اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی برای اشاره به محیط و توسعه استفاده شد. توسعه پایدار توسعه ای است که نیازهای نسل فعلی را برآورده میکند بدون آن که توانایی و حق نسل آینده را در تأمین نیازهایش از محیط زیست و منابع طبیعی به مخاطره اندازد. کمسیون جهانی محیط زیست و توسعه (۱۹۷۸) به طور کلی مفهوم پایداری شرکت نشان میدهد که هدف یک کسب و کار خلق ارزش برای سهامداران و محافظت از آن است این اصل با تئوری ذی نفعان سازگار است. اساس تئوری ذینفعان این است که شرکتهای بسیار بزرگ شده اند و تأثیر آنها بر جامعه آن چنان عمیق است که باید برای ایفای مسولیت خود به غیر از سهامداران به بخشهای بسیار بیشتری از جامعه توجه نموده و در قبال آن پاسخگو باشند. در نتیجه این تئوری نه تنها ذینفعان تحت تأثیر شرکت ها هستند بلکه آنها نیز به روش خود بر شرکت ها تأثیر میگذارند (هیل و همکاران، ۱۹۹۲). رضایی (۲۰۱۶)، و گلدن کولیک و رضایی (۲۰۲۱)، استدلال میکنند که مهمترین تنش اساسی در تئوری ذینفعان می تواند بین عملکرد پایداری از جنبه اقتصادی مالی و عملکرد پایداری زیست محیطی اجتماعی و حاکمیتی مسولیت پذیری زیست محیطی اجتماعی و حاکمیتی از جنبه غیرمالی باشد. ایشان معتقدند که مدیریت هنگام کاهش فروش تعدیل منابع کمتری را برای برخی سرمایه گذاری های صورت گرفته در زمینه عملکرد پایداری انجام میدهند و این امر حاکی از چسبندگی هزینه عملکرد پایداری زیست محیطی اجتماعی و حاکمیتی میباشد. به طور کلی، طبق مفهوم چسبندگی هزینه ها مادامی که منابع شرکت زیاده شده اند. اما فروش شرکت افت می کند. معمولاً منابع استفاده نشده با سرعت و شدنی که به شرکت اضافه شده اند. کاهش نمی یابند. مگر این که مدیران برای

حذف آنها تصمیم تعمدی بگیرند. لذا ممکن است که مدیران از این قضیه سوء استفاده نمایند و در قالب مفهوم پایداری منابع مورد نیاز خود را کسب نموده و زمانی که فروش شرکت افت میکند منابع مازاد را نفروشد و هزینه‌های شرکت همچنان در حد زیادی باقی بماند گلدن کولیک و رضایی، (۲۰۲۱).
در رابطه با تاثیر افشای اطلاعات پایداری بر چسبندگی هزینه‌ها دو دیدگاه کلی وجود دارد که عبارتند از اولاً، مشکلات نمایندگی ممکن است باعث شود مدیریت در صورت کاهش فروش، فعالیت‌های مرتبط با افشای پایداری را حفظ کند. با توجه به اینکه عدم تقارن هزینه ناشی از انتظارات مدیریتی در رابطه با تقاضای آنی و تصمیم برای تعدیل منابع بر این اساس است مدیریت با تمرکز بر فعالیت‌های پایداری ممکن است تعدیل منابع نزولی خود را به حداقل برساند و منجر به درجه بالاتر چسبندگی هزینه شود. انتظار می‌رود مدیریت به جای متحمل شدن هزینه‌های تعدیل منابع سطح فعلی منابع اختصاص یافته به فعالیت‌های پایداری را حفظ کند، دوم مدیریتی که نسبت به فروش آنی خوشبین تر است. معمولاً هزینه‌های چسبنده تری دارد و ممکن است تصمیم بگیرد که در صورت کاهش فروش، ظرفیت استفاده نشده را حفظ کند. بنابراین صلاحدید و اختیارات مدیریتی نقش مهمی در ایجاد چسبندگی هزینه‌ها ایفا می‌کند (گلدن کولیک و رضایی، ۲۰۲۱)، با توجه به این مهم هدف پژوهش حاضر تبیین تاثیر افشای پایداری شرکت بر چسبندگی هزینه‌ها در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

پیشینه پژوهش

یو وهمکاران^۱ (۲۰۲۵)، به بررسی تأثیر عملکرد ESG بر ریسک اعتباری و بحران مالی: یک مطالعه تجربی در مورد پایداری شرکت‌های تایوان پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد که بهبود در اکثر شاخص‌های عملکرد ESG می‌تواند ریسک اعتباری و بی‌ثباتی مالی را کاهش دهد. علاوه بر این، شرکت‌هایی که عملکرد ESG قوی دارند، تمایل دارند رتبه‌بندی ریسک اعتباری مطلوبی دریافت کنند و از بی‌ثباتی مالی جلوگیری کنند. علاوه بر این، این مطالعه بر مزایای عملکرد ESG در تقویت رقابت‌پذیری و ایجاد انگیزه در شرکت‌ها برای پیشرفت به سمت اهداف توسعه پایدار تأکید می‌کند. در نتیجه، نهادهای دولتی باید چارچوبی قوی برای شاخص‌های ESG و پروتکل‌های نظارتی ایجاد کنند. بینش‌های حاصل از این مطالعه می‌تواند راهنمایی‌های ارزشمندی را در فرآیندهای تصمیم‌گیری به نهادهای تجاری و ذینفعان ارائه دهد.
احمد وهمکاران^۲ (۲۰۲۵)، به بررسی تأثیر پایداری شرکت بر ارزش شرکت: نقش تعدیل کننده نگهداری وجه نقد پرداختند. یک نمونه جامع از ۱۱۴۴ شرکت از داده‌ها و تجزیه و تحلیل LSEG در یک دوره ۱۱ ساله (2013-2023) جمع‌آوری شد. این پژوهش از رگرسیون پانل (تکنیک‌های اثر ثابت و تصادفی) برای بررسی روابط استفاده کرد. بر اساس نتیجه معنی‌دار آزمون هاسمن، رگرسیون اثر ثابت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که هر چه عملکرد ESG کارآمدتر و موثرتر باشد، ارزش شرکت بالاتر است. علاوه بر این، نگهداری وجه نقد بر ارزش بازار تأثیر مثبتی می‌گذارد، که نشان می‌دهد با نگر داشتن ذخایر نقدی بالا، ارزش بازار آنها افزایش می‌یابد. توصیه اصلی ارائه شده به اعضای مختلف هیئت مدیره در منطقه اتحادیه اروپا، پیروی از اصول و دستورالعمل‌های ESG و نگهداری پول نقد بیشتر است، زیرا این امر ارزش شرکت را به میزان قابل توجهی افزایش می‌دهد. نتایج ما قوی هستند زیرا رگرسیون توییت نتایج مشابهی با تکنیک اثر ثابت ارائه می‌دهد.

ژانگ و همکاران^۳ (۲۰۲۵)، به بررسی چند سهامدار بزرگ و چسبندگی هزینه: شواهدی از چین پرداختند. پس از کنترل عوامل تعیین کننده مختلف چسبندگی هزینه، ارتباط مثبتی بین MLS و چسبندگی هزینه یافت شد. نتایج تحلیل‌های

¹ Yu & et all

² ahmed & at all

³ Zhang & at all

اضافی نشان می‌دهد که هزینه‌های هماهنگی بین سهامداران بزرگ، نظارت بر مدیران را چالش‌برانگیز می‌سازد و حفاظت قوی‌تر از سهامداران اقلیت به حذف اثر MLS بر چسبندگی هزینه کمک می‌کند. این مقاله درک ما را از "سمت تاریک" MLS گسترش می‌دهد و تحقیقات موجود را تکمیل می‌کند که عوامل تعیین‌کننده چسبندگی هزینه را از دیدگاه ساختار مالکیت بررسی می‌کند.

جوآنگ و همکاران^۱ (۲۰۲۴)، به بررسی افشای پایداری شرکت و چسبندگی هزینه شرکت: شواهدی از روابط زنجیره تامین پرداختند. یافته‌های ما نشان می‌دهد که افشای پایداری شرکت می‌تواند چسبندگی هزینه تامین‌کنندگان را کاهش دهد، عمدتاً به دلیل کاهش انتظارات خوش‌بینانه از مدیریت تامین‌کنندگان. تجزیه و تحلیل بیشتر نشان می‌دهد که رابطه منفی با افزایش فاصله جغرافیایی و اجتماعی بین تامین‌کنندگان و مشتریان و زمانی که آنها به صنایع مختلف تعلق دارند تشدید می‌شود.

راهی و همکاران (۲۰۲۴) به بررسی پایداری شرکت و عملکرد مالی: بررسی ادبیات ترکیبی پرداختند. نتایج نشان داد است پایداری و عملکرد شرکت رابطه مثبت و معتاداری وجود دارد.

ژو و همکاران^۲ (۲۰۲۳)، به بررسی رشد سرمایه‌گذاری زیست محیطی (EIG) و چسبندگی هزینه شرکت در چین پرداختند. در نهایت، آزمایش‌های تجربی بر روی شرکت‌های چینی A-share از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ انجام شد. نتایج نشان داد که EIG به طور قابل توجهی چسبندگی هزینه شرکت‌ها را بهبود می‌بخشد. هزینه شرکت‌های EIG بالا به طور قابل توجهی با کاهش درآمد در مقایسه با سایر شرکت‌ها کاهش نمی‌یابد، که با انگیزه مدیریت زیست محیطی اساسی سازگار است. شرکت‌هایی با ویژگی‌های دارایی بالا و انتظارات مدیریتی خوش‌بینانه، مدیریت زیست محیطی اساسی‌تری را نشان می‌دهند. نگرانی‌های زیست محیطی دولت و عمومی باعث مدیریت زیست محیطی اساسی‌تر می‌شود. مستأجران و صادقی (۱۴۰۳)، به بررسی تاثیر گزارش پایداری شرکت بر احساسات سرمایه‌گذار و شهرت شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. لذا به منظور آزمون فرضیه تحقیق، نمونه‌ای متشکل از ۱۲۵ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ انتخاب شد. آزمون فرضیه اول پژوهش از روش رگرسیون چند متغیره و فرضیه دوم رگرسیون لجستیک انجام شد. نتایج فرضیه اول نشان داد که گزارش پایداری شرکت بر احساسات سرمایه‌گذار تاثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین نتایج فرضیه دوم پژوهش حاکی از تاثیر مثبت و معنادار پایداری شرکت بر شهرت شرکت بود در واقع پایداری شرکت موجب افزایش شهرت شرکت‌ها و قرار گرفتن در بین ۱۰۰ شرکت برتر می‌شود. این مطالعه بر نقش حیاتی گزارش‌دهی پایداری در بهبود اعتماد سرمایه‌گذار، شهرت شرکت، اهداف توسعه پایدار و تغییر کلی به سمت یک اقتصاد جهانی قوی‌تر و پاسخگوتر تاکید می‌کند.

عبدالهیمن (۱۴۰۳)، به بررسی تاثیر گزارش پایداری شرکت بر ریسک تجاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار پرداختند. پژوهش حاضر کاربردی و بر حسب روش توصیفی-همبستگی است؛ قلمرو مکانی شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. قلمرو زمانی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ می‌باشد. اطلاعات مورد نیاز در این پژوهش از صورت‌های مالی منتشر شده توسط سایت سازمان بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری گردیده است. برای آزمون فرضیات تحقیق از رگرسیون چندگانه استفاده شده است. نتایج نشان داد مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر ریسک تجاری تاثیر منفی و معنادار دارد.

¹ Wei Jiang & at all

² Xu & at all

اقدسی و همکاران (۱۴۰۲)، به بررسی تاثیر پایداری شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی بر کارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. روش انجام این پژوهش از منظر هدف پژوهش از نوع کاربردی، از لحاظ نحوه استنباط در خصوص فرضیه های پژوهش در گروه پژوهش های توصیفی - همبستگی و از نوع استدلال استقرایی است. همچنین، با توجه به انجام نتیجه گیری بر اساس آزمون داده‌های موجود، این پژوهش جزء نظریه های اثباتی است. برای این منظور دو فرضیه مطرح گردیده است. نمونه آماری شامل ۱۰۴ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ بوده است. روش آماری این پژوهش رگرسیون چند متغیره می باشد. به طوری که برای آزمون فرضیه های پژوهش از نرم افزار اقتصادسنجی ایویوز نسخه ۱۰ (Eviews) استفاده شده است. یافته های این پژوهش نشان داد که بین کیفیت گزارشگری مالی و کارایی سرمایه گذاری ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، نتایج نشان داد که بین پایداری شرکتی و کارایی سرمایه گذاری ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. خلقی و همکاران (۱۴۰۰)، به بررسی تاثیر کیفیت افشا و سطح بدهی بر چسبندگی هزینه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. بدین منظور اطلاعات مالی ۱۱۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۵ ساله از ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ مورد آزمون قرار گرفتند. برای تحلیل داده ها از داده های پنل توسط نرم افزار EViews استفاده شده است. از متغیر اندازه شرکت نیز به عنوان متغیر کنترلی استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه های تحقیق حاکی از این است که کیفیت افشا بر چسبندگی هزینه ها تاثیر معناداری ندارد در حالی که سطح بدهی تاثیر مثبت و معناداری دارد و افزایش سطح بدهی، چسبندگی هزینه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می دهد.

روش پژوهش

این تحقیق از نظر هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری است که با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره و مدل های اقتصادسنجی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکت های سهامی عام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۹ الی ۱۴۰۲ می باشد. نمونه انتخابی تحقیق نیز شرکت هایی می باشند که مجموعه شرایط زیر را دارا باشند:

- ✓ تا پایان اسفندماه سال ۱۳۹۸ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
- ✓ به منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
- ✓ طی دوره های مورد نظر تغییر فعالیت و یا تغییر سال مالی نداده باشند.
- ✓ جزء شرکت های سرمایه گذاری و واسطه گری های مالی نباشند (شرکت های سرمایه گذاری به علت تفاوت ماهیت فعالیت با بقیه شرکت ها در جامعه آماری منظور نشدند).
- ✓ طول وقفه انجام معاملات در این شرکت ها طی دوره زمانی مذکور بیشتر از ۶ ماه نباشد.

با توجه به محدودیت های فوق، تعداد ۱۲۰ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۲ به عنوان نمونه تحقیق انتخاب گردید. داده های تحقیق حاضر از لوح های فشرده آرشیو آماری و تصویری سازمان بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار تهران و دیگر پایگاه های مرتبط و نیز از نرم افزار ره آورد نوین استخراج گردید. تجزیه و تحلیل نهایی داده های جمع آوری شده نیز با استفاده از نرم افزار آماری Eviews صورت گرفته است.

فرضیه و مدل رگرسیونی و متغیرهای پژوهش فرضیه پژوهش

عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی ESG بر رفتار نامتقارن هزینه‌ها تاثیر معناداری دارد.

متغیر مستقل

شاخص محیطی اجتماعی و حاکمیتی یا (ESG)

افشای ESG بر اساس مطالعات فخاری و همکاران (۱۳۹۶)، از طریق تحلیل محتوای گزارش‌های فعالیت هیأت مدیره استفاده شده است همچنین نمره افشای هر شاخص از طریق میانگین نمره معیارهای مرتبط با شاخص به دست می‌آید. موارد افشا به طور کلی شامل ۸۶ معیار در ۳۰ شاخص می‌باشد. نمره هر معیار نیز به شرح زیر است: اگر موارد افشا به صورت کمی باشد و یا جزئیات آن به صورت شرح مفصل یا تصاویر، نمودارها و جداول باشد نمره افشا ۱ می‌باشد. اگر موارد افشا به صورت غیر کمی و جزئیات آن به صورت توضیحات در حد یکی دو جمله باشد نمره افشا ۰.۵ است. در نهایت اگر افشا نشود نمره افشا صفر است. لازم به ذکر است که برای تعیین نمره نهایی ESG از رابطه ۴ استفاده می‌شود. این رابطه بر اساس محاسبات فخاری و همکاران (۱۳۹۶)، بر اساس روش AHP محاسبه شده است.

$$ESG = 0.377 ENVit + 0.388 SOC + 0.275 GOV$$

متغیر وابسته: چسبندگی هزینه‌ها

چگونگی رفتار هزینه‌ها نسبت به تغییرات سطح فروش در دوره‌های افزایش و کاهش درآمد را می‌توان با استفاده از مدلی که توسط اندرسون و همکارانش (۲۰۰۳)، ارائه شده است، ارزیابی کرد. این مدل تحت مدل شماره (۱) ارائه شده است.

$$\log\left[\frac{SGAi,t}{SGAi,t-1}\right] = \beta_0 + \beta_1 \log\left[\frac{Salesi,t}{Salesi,t-1}\right] + \beta_2 * Dec - Dumi,t \\ * \log\left[\frac{Salesi,t}{Salesi,t-1}\right] + \epsilon_{i,t}$$

که در آن: SGA هزینه‌های اداری، عمومی و فروش شرکت آدر دوره t ، $Salesi,t$: خالص فروش شرکت آدر دوره و Dummy-Decrease: یک متغیر مجازی و وابسته به تغییرات درآمد است. با افزایش درآمد مقدار این عبارت صفر می‌باشد. در این حالت β_1 درصد افزایش در هزینه‌های اداری، عمومی و فروش را نشان می‌دهد، و با کاهش درآمد مقدار این عبارت یک است. در این حالت جمع $\beta_2 + \beta_1$ ، درصد کاهش در هزینه‌های اداری، عمومی و فروش را به ازای یک درصد کاهش درآمد، نشان می‌دهد.

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت: لگاریتم طبیعی خالص فروش، جهت سنجش اندازه شرکت استفاده می‌گردد.

اهرم مالی: برای سنجش اهرم مالی، از نسبت بدهی که از تقسیم مجموع بدهی به مجموع دارایی‌های شرکت محاسبه می‌گردد، استفاده شده است.

سودآوری: برای سنجش سودآوری، از تقسیم سود خالص به بر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت محاسبه می‌گردد.

به منظور آزمون فرضیه تحقیق، از الگوی زیر استفاده شده است:

$$STC_{i,t} = \alpha_0 + \beta_1 CRS_{i,t} + \beta_2 Size_{i,t} + \beta_5 Levi_{i,t} + \beta_6 ROE_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

که در آن:

STC i, t چسبندگی هزینه در سال t ؛ $CRSi, t$: افشای پایداری شرکت i در سال t ؛ $SIZE, t$: اندازه شرکت i در سال t ، LEV اهرم مالی، ROE سودآوری شرکت i در سال t می‌باشد.

یافته های تحقیق

جدول (۱): آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق

شرح	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
CRS	۴.۸۷۴۱	۴.۴۱۵۲	۶.۹۶۲	۲.۷۴۱۵	۱.۶۳۹۷
STC	۶.۵۲۵۸	۶.۰۲۵۴	۲۱.۵۲	۰.۸۵۶۵	۰.۳۶۹۸
SIZE	۱۶.۵۴۲	۱۴.۳۵۲	۲۲.۵۶	۱۳.۱۵۲	۰.۳۵۲۱
LEV	۰.۶۲۶۷	۰.۶۳۳۸	۰.۹۶۲۵	۰.۲۵۵۹	۰.۲۰۹۵
ROE	۰.۰۹۱۲	۰.۰۷۹۴	۰.۳۹۶۱	-۰.۰۱۲۶	۰.۶۷۴۱

نتایج آزمون فرضیه‌ها

داده‌های این پژوهش به صورت داده‌های ترکیبی می‌باشند، در داده‌های ترکیبی ابتدا از آزمون F لیمر استفاده می‌شود تا تلفیقی یا تابلویی بودن داده‌ها مشخص گردد و در صورت استفاده از روش داده‌های تابلویی، به منظور این که مشخص شود کدام روش (اثرات ثابت یا اثرات تصادفی) برای برآورد مدل مناسب‌تر است، از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. همچنین به منظور بررسی ناهمسانی واریانس از آزمون بروش پادگان گادفری استفاده گردید که نتایج حاصل از این آزمون‌ها در نگاره (۲) ارائه شده است.

جدول (۲): نتایج آزمون‌های مورد استفاده برای مدل پژوهش

نوع آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
آزمون F لیمر	۱۲.۶۰	۰.۰۰۰	کارایی روش پانل
آزمون هاسمن	۱۸.۳۹	۰.۰۰۰	استفاده از روش اثرات ثابت
بروش پادگان گادفری	۴.۶۳۲	۰.۰۰۰	وجود ناهمسانی واریانس

جدول (۳): نتایج آزمون فرضیه پژوهش

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آزمون تی	سطح معناداری	VIF
عرض از مبدأ	۱.۳۴۱۰	۰.۳۴۱۰	۳.۹۳۲۵	۰.۰۰۰۰	-
افشای پایداری شرکت	۰.۱۲۷۹	۰.۰۴۷۰	۲.۷۱۸۷	۰.۰۰۶۹	۱.۰۹۱
اندازه شرکت	۰.۲۶۰۴	۰.۰۴۶۶	۵.۵۸۱۷	۰.۰۰۰۰	۱.۱۲۱
اهرم مالی	-۰.۱۷۰۰	۰.۰۶۶۶	-۲.۵۵۲۴	۰.۰۰۰۱	۱.۶۷۵
سودآوری	۰.۸۶۹۴	۰.۰۹۱۶	۹.۴۸۸۱	۰.۰۰۰۰	۲.۰۳۲
آماره F	۲۰.۴۷		آزمون دوربین واتسون		۱.۶۸۹
سطح معناداری F	۰.۰۰۰		ضریب تعیین تعدیل شده		۰.۷۴۱۵

با نگاهی به مقدار آماره F و سطح معناداری آن (۰.۰۰۰۰۰) می‌توان دریافت که مدل رگرسیونی برازش شده در سطح اطمینان ۹۵ درصد به طور کلی معنادار است. با توجه به مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل می‌توان ادعا نمود که متغیرهای مستقل و کنترلی مدل حدود ۷۴ درصد از تغییرات وابسته را توضیح می‌دهند. همان‌طور که در نگاره فوق ملاحظه می‌شود، ضریب برآوردی و آماره t مربوط به متغیر افشای پایداری شرکت مثبت و در سطح خطای ۵ درصد

معنادار بوده که حاکی از وجود تاثیر مثبت معنادار افشای پایداری شرکت بر چسبندگی هزینه ها می باشد. همچنین ضریب برآوردی و آماره t مربوط به متغیرهای اهرم مالی و سود آوری و اندازه شرکت در سطح خطای ۵ درصد معنادار بوده که حاکی از وجود رابطه معنادار بین این متغیرها با چسبندگی هزینه ها می باشد. بر مبنای این شواهد، تمام فرضیه پژوهش پذیرفته می شود.

نتیجه گیری

هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر افشای اطلاعات پایداری شرکتی بر چسبندگی هزینه ها در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. تحقیق حاضر از این حیث دارای اهمیت است که در زمره نخستین تحقیقات داخلی می باشد که به بررسی این موضوع پرداخته و از این رو، می تواند به توسعه ادبیات مربوط به متغیرها در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، کمک شایانی نماید. برای دستیابی به این هدف، نمونه ای متشکل از ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در نظر گرفته شد.

نتیجه حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش، حاکی از آن است که افشای اطلاعات پایداری شرکتی بر چسبندگی هزینه ها تاثیر مثبت و معنادار دارد. می توان گفت در رابطه با تاثیر افشای اطلاعات پایداری بر چسبندگی هزینه ها دو دیدگاه کلی وجود دارد که عبارتند از: اولاً، مشکلات نمایندگی ممکن است باعث شود مدیریت در صورت کاهش، فروش، فعالیتهای مرتبط با افشای پایداری را حفظ کند با توجه به اینکه عدم تقارن هزینه ناشی از انتظارات مدیریتی در رابطه با تقاضای آتی و تصمیم برای تعدیل منابع بر این اساس است مدیریت با تمرکز بر فعالیتهای پایداری ممکن است تعدیل منابع نزولی خود را به حداقل برساند و منجر به درجه بالاتر چسبندگی هزینه شود. انتظار می رود مدیریت به جای متحمل شدن هزینه های تعدیل منابع سطح فعلی اختصاص یافته به فعالیت های پایداری را حفظ کند، دوم مدیریتی که نسبت به فروش آتی خوشبین تر است. معمولاً هزینه های چسبندگی تری دارد و ممکن است تصمیم بگیرد که در صورت کاهش، فروش ظرفیت استفاده نشده را حفظ کند. بنابر این صلاحدید و اختیارات مدیریتی نقش مهمی در ایجاد چسبندگی هزینه ایفا می کند.

شرکتی که عملکرد پایداری زیست محیطی اجتماعی و حاکمیتی را دنبال میکند، زمانی که سرمایه گذاری های خاص شرکت در منابعی وجود دارد که از استراتژی پایداری پشتیبانی می کند، مانند سرمایه انسانی اجتماعی و محیطی هزینه های تعدیل دارد یا اینکه خود استراتژی پایداری زیست محیطی اجتماعی و حاکمیتی ممکن است به شرکت نیاز داشته باشد که منابع را در دوره های با درآمد پایین نگه دارد تا از مزایای دوره های افزایش درآمد استفاده کند لذا مدیریت پایدار محور بیشتر بر پایداری زیست محیطی اجتماعی و حاکمیتی با ویژگیهای چسبندگی هزینه متمرکز است تا سایر فعالیت های زیست محیطی اجتماعی و حاکمیتی و با توجه به گرایش مدیران به ابقای سمت و همچنین شفافیت نه چندان زیاد اطلاعات گزارش شده از جانب شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، عملکرد پایداری شرکت با رفتار نامتقارن هزینه ها یا به عبارتی چسبندگی هزینه ها ارتباط دارد.

منابع

✓ اخترشناس، داریوش، خدای پور، احمد، پورحیدری، امید، (۱۳۹۹)، تدوین مدل عوامل مؤثر بر پایداری شرکتی در ایران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۷، شماره ۶۵، صص ۱۷۵-۲۰۱.

- ✓ اقدسی، سلمان، مشایخی فرد، سعید، اسلامی مفیدآبادی، حسین، (۱۴۰۲)، بررسی تاثیر پایداری شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی بر کارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، هشتمین کنفرانس ملی مطالعات مدیریت و اقتصاد در علوم انسانی، تهران.
- ✓ حاجیها، زهره، قادری، کاوه، قادری، صلاح الدین، (۱۳۸۹)، تأثیر نگرش کوتاهمدت مدیران در چسبندگی هزینه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مدیریت دارایی و تامین مالی، دوره ۷، شماره ۳، صص ۲۷-۴۴.
- ✓ خلقی، سعید، (۱۴۰۰)، بررسی تاثیر کیفیت افشا و سطح بدهی بر چسبندگی هزینه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پنجمین همایش بین المللی دانش و فناوری هزاره سوم اقتصاد، مدیریت و حسابداری ایران، تهران.
- ✓ رضوی خسروشاهی، سیدمهدی، بلندی، الهام، (۱۴۰۳)، تاثیر عدم اطمینان محیطی بر چسبندگی هزینه با تاکید بر استراتژی تجاری، چهاردهمین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار، تهران.
- ✓ عبدالرسول، رحمانیان کوشکی، رابعه کر، (۱۴۰۲)، رابطه بین عملکرد پایداری شرکت و سیاست تقسیم سود با توجه به نقش حاکمیت شرکتی و مالکیت نهادی، پژوهش های کاربردی در گزارشگری مالی، شماره ۲۲، صص ۴۱-۶۸.
- ✓ عبدالهیان، علی، (۱۴۰۳)، تاثیر گزارش پایداری شرکت بر ریسک تجاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، هشتمین کنفرانس بین المللی ایده های نوین در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و بانکداری.
- ✓ کردستانی، غلامرضا، مرتضوی، سید مرتضی، (۱۳۹۱)، شناسایی عوامل تعیین کننده چسبندگی هزینه های شرکت ها، نشریه پژوهش های حسابداری مالی، دوره ۴، شماره ۳، صص ۱۳-۳۲.
- ✓ وقفی، سید حسام، پرندین، کاوه، خواجه زاده، سامیران، (۱۳۹۸)، مطالعه رفتار چسبندگی هزینه ها در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری و منافع اجتماعی، دوره ۹، شماره ۴، صص ۱۳۵-۱۵۵.
- ✓ مستاجران، عبدالرسول، صادقی، مرتضی، (۱۴۰۳)، تاثیر گزارش پایداری شرکت بر احساسات سرمایه گذار و شهرت شرکت در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۷، شماره ۹۸، صص ۱۸۲-۱۹۵.
- ✓ Aloffaysan, H., Jarboui, S., & Binsuwadan, J. (2024). Corporate Sustainability, Sustainable Governance, and Firm Value Efficiency: Evidence from Saudi Listed Companies. *Sustainability*, 16, Article 5436.
- ✓ Omnia Ahmed, Bashar Abu Khalaf. (2025). The impact of ESG on firm value: The moderating role of cash holdings, Volume 11, Issue 2, 30 January 2025, e41868. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2025.e41868>
- ✓ Anderson, S., and Lanen L., (2003). Understanding cost management: What can we learn from the empirical evidence on 'sticky costs'? Working paper (University of Michigan), Available at <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.975135>.
- ✓ Buallay, A., and J. Al-Ajmi. (2019). The role of audit committee attributes in corporate sustainability reporting: Evidence from banks in the Gulf Cooperation Council. *Journal of Applied Accounting Research*, 1-17.
- ✓ Dalla, N., & Perego, P. (2014). Sticky cost behaviour: Evidence from small and medium sized companies. *Accounting & Finance*, Vol: 54(3), Pp: 753-778 .
- ✓ Golden, J., Kohlbeck, M., & Rezaee, Z. (2021). Is Cost Stickiness Associated with Sustainability Factors?. In *Advances in Management Accounting*. Emerald Publishing Limited.

- ✓ Habib, A., & Hasan, M. M. (2019). Corporate social responsibility and cost stickiness. *Business & Society*, 58(3), 453- 492.
- ✓ Hill Charles W.L & Jones Thomas M.(1992). Stakeholder – Agency Theory, *Journal Of Management Studies*, No: 29, P: 2
- ✓ James, N. C. (2014). Determinants of “sticky costs”: An analysis of cost behavior using United States Air Transportation Industry Data. *The Accounting Review*, Vol: 89(5), Pp: 1645- 1672 .
- ✓ Jiang, Wei & Yang, Wenbin, 2024. "ESG disclosure and corporate cost stickiness: Evidence from supply-chain relationships," *Economics Letters*, Elsevier, vol. 238(C).
- ✓ Noreen, E. (1991). Conditions under which activity-based cost systems provide relevant costs. *Journal of Management Accounting Research*, No: 3, Pp: 159-168 .
- ✓ Pan, Z., Zhang, G. and Zhang, H. (2022), "Political uncertainty and cost stickiness: evidence from prefecture-city official turnover in China", *China Accounting and Finance Review*, Vol. 24 No. 2, pp. 142-171.
- ✓ Rezaee, Z. (2016). Business sustainability research: A theoretical and integrated perspective. *Journal of Accounting Literature*, No: 36, Pp: 48–64 .
- ✓ Bo Zhang & Heyu Geng & Ruixue Zhou & Limei Yang, 2025. "Multiple large shareholders and cost stickiness: evidence from China," *Accounting and Business Research*, Taylor & Francis Journals, vol. 55(2), pages 188-216, February.
- ✓ Yu-Jia Ding & Jiunn-Liang Guo & Cai-Wen Tsai, 2025. "The influence of ESG performance on credit risk and financial distress: an empirical study on Taiwan corporate sustainability," *Applied Economics*, Taylor & Francis Journals, vol. 57(12), pages 1351-1367, March.